

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Regiovorming en het voortbestaan van de provincie Zuid-Holland

Schepers, H.

Citation

Schepers, H. (1995). Regiovorming en het voortbestaan van de provincie Zuid-Holland. *Bestuurskundige Berichten*, 10(2), 23-24. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233917>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233917>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

BIL-lustrumskireis: Valfréjus

Twaalf bikkels vonden hun weg in de franse Alpen. Braken geen benen, wel harten. *Vive le BIL!* Dit jaar was er naast de gebruikelijke 'leerzame' excursies namelijk ook de mogelijkheid om je sportief uit te leven met de studievereniging van Bestuurskunde. Op de piste in Frankrijk leek het even op Gebouw Vijf en vergaten enthousiaste bestuurskundigen even Beleid en facetten. Voorheen onbekenden, maar na twee kennismakingsbijeenkomsten in Leiden, de eerste op de scheve schaatsen en de tweede in een kroeg, kende iedereen elkaar in ieder geval al van gezicht.

Karen van Drimmelen

Op vrijdag 13 januari vertrokken de groep vanaf Utrecht in de Royal class bus (met dank aan Drimmel). De bus was van alle gemakken voorzien en zodoende hebben we maar liefst drie videofilms, waaronder een harde-axie, gekeken. Onze 'reisjuf' Drimmel had het zo geregeld dat we heen, de voorste twaalf plaatsen bovenin konden betrekken. De reis verliep redelijk volgens schema, zodat we 's ochtends om 9.30 uur in het pittoreske dorpje Valfréjus arriveerden. De sneeuw lachte ons al toe.

Appartement

Ongeveer de helft van de BIL-ers hadden nog nooit eerder, of slechts 1 of 2 keer, op de lange latten gestaan en moesten ski's huren en les nemen. De les werd gegeven door reisleider Joris. Pas om 17.00 uur mochten we ons appartement in, dat wel vrij klein was, maar het meest noodzakelijke aan 'boord' had. Een beetje meerwaarde van het appartement werd gevormd door het balkon, waar helaas geen zon op stond. Het was wel handig dat we met de BIL drie appartementen naast elkaar hadden, zodoende konden we heerlijk buurten. Dit was ook wel eens noodzakelijk om ontbrekend serviesgoed bij de burens te bietsen.

Skigebied

Het skigebied was aan de kleine kant en had ook niet zulke fantastische dalafdalingen, op één na, die ongeveer 8 km lang was en bestond uit blauwe weggetjes langs idyllische plaatjes als berghuisjes en een klein

riviertje. Dat veel dalafdalingen toch slecht waren viel een beetje tegen, zeker als je bedenkt dat er zo veel sneeuw was gevallen dat in Oostenrijk en Zwitserland zelfs alarmfases voor lawinegevaar waren afgekondigd. De plekken met stenen en uitstekende 'kerstbomen' waren waarschijnlijk te wijten aan de plaatselijke 'politiek'. Ze maakten namelijk reclame met *Skiez Poudreuse*, met als gevolg het weinig prepareren van pistes en het dus eerder 'verloren' gaan van verse sneeuw.

Après-ski

Het appartementencomplex was fantastisch gesitueerd, zo was het niet meer dan dertig meter van de gondel verwijderd, was de kroeg om de hoek en de disco zelfs onder het pand gelegen. De kroeg was eigenlijk een *metal* café, maar gelukkig werd er op onze 'wensen' ingespeeld en draaiden ze moeders-hollandstrots André Hazes. De zangers en met name de niet-zangers onder ons konden zich uitleven op een karaokeavond. Het in groepsverband zingen was best wel een succes, alleen met de franse liedjes hadden we de nodige problemen.

Harten

De BIL-groep verbreedde zijn grenzen en leerde veel nieuwe mensen kennen, die vaak al aan het eind van de middag op bezoek kwamen in ons appartement. Buiten het skiën om was er naast de sociale contacten nog de mogelijkheid om te gaan zwemmen. Het zwembad was vrij klein, maar wel lekker voor de spieren na een dag skiën en ook voor zunnige

ollanders heel belangrijk: gratis.

Drama op de weg

Op de laatste dag hebben we allemaal nog een losse dagpas gekocht. Het had de laatste dagen namelijk lekker gesneeuwd, na veel zonneschijn de eerste dagen, en dus was het zeker de moeite waard om nog een dagje in de tiefschnee *powder sessions* te houden. 's Ochtends om 10.00 uur moesten we al uit het appartement en dus gingen we na het skiën met z'n allen uit eten in een klein restaurantje. Hier hoorden we dat de bus pas drie uur later dan gepland zou vertrekken. Na lang wachten vertrokken we uiteindelijk om 23.00 uur. Na een klein kwartiertje liep de bus vast in een bocht, waar we op de heenweg ook al problemen hadden. De bus raakte met de achterkant de grond, omdat hij vanwege de bagage vrij laag lag en als bijkomend ongemak ging de bus door de ijzel alleen maar rechtdoor, zodat de mensen vooraan bovenin al een prachtig uitzicht hadden op de afgrond. Iedereen werd vriendelijk, doch dringend verzocht de bus te verlaten. Een lachwekkende situatie ontstond toen wij de bus moesten proberen door de bocht heen te duwen. Zoals verwacht bleek dit tevergeefs. Na een uur kwam er een gemeentewagen van beneden uit het dorp om ons met behulp van een zoutbus uit de benarde positie te bevrijden, zodat we onze weg konden vervolgen. Na dit hachelijke avontuur viel bijna iedereen wel in slaap, dit was ook niet verwonderlijk gezien de hoeveelheid slaap die wij in deze vakantie hebben gehad. Onderweg werden de afspraken voor re-

ünies/avondjes stappen al gemaakt. kwamen we eindelijk weer aan in
Op zondag 22 januari om 15.30 uur Utrecht. Heelhuids in lijf en leden. ■

Regiovorming en het voortbestaan van de provincie Zuid-Holland

Jongstleden 14 maart kwam onder andere burgemeester Havermans van Den Haag naar Leiden om in een forum van de BIL te discussiëren over de regiovorming in de provincie Zuid-Holland. Aanleiding tot het forum was de toewijzing door het kabinet aan Rotterdam van de Stadsprovincie-status per 1 januari 1997. Havermans ging hierover in discussie met burgemeester Jansen van Krimpen a/d IJssel, eveneens vice-voorzitter van het Dagelijks Bestuur van de Stadsregio Rotterdam, en met mevrouw Van Grunsven, raadslid voor de Stadspartij Rotterdam. Deze partij werd vorig jaar voor de gemeenteraadsverkiezingen opgericht als protestpartij tegen de vorming van de Stadsregio Rotterdam. Het forum werd voorgezeten door de heer Neelen, docent Bestuurskunde in Leiden.

Harold Schepers

Inleiding door Neelen

De discussie over regiovorming is volgens Neelen een belangenstrijd met zeer veel actoren. Oorzaak van de discussie zijn trends als internationalisering en gedachten over de toekomst van de diverse bestuurslagen die regelmatig worden geuit. De motivatie voor de discussie is, ondanks de sterke verschillend in standpunten, redelijk algemeen aanvaard.

Neelen constateert relatief weinig interesse bij Nederlandse bestuurskundigen voor de discussie; recentelijk is wel een onderzoek gestart naar de verschillende ontwikkelingen op dit gebied door de vakgroep Bestuurskunde in Leiden. Er zijn immers voldoende vragen die om een antwoord verlangen. Is er namelijk wel een ander bestuurlijk niveau noodzakelijk, of is dit slechts een mythe die lagere bestuursorganen zichzelf voorspiegelen? Wat moet de inhoud van de nieuwe bestuurslaag zijn; moet deze breed of smal zijn, met veel of weinig taken? Wie draagt de kosten; kan het wel budgettair neutraal, zoals de regering voorop stelt in haar beleid?

Havermans

Burgemeester Havermans is eveneens voorzitter van het Regionaal Openbaar Lichaam Haaglanden. Hij begint met een schets van de totstandkoming van de verschillende regio's.

De discussie over regiovorming komt voort uit de discussie over de grootstedelijke problematiek. De sociale en economische problemen stellen grote steden voor de vraag of groei de oplossing kan betekenen. Het antwoord is direct te geven: nee. Eén van de kernproblemen in grote steden is namelijk het verloren evenwicht tussen de verschillende groepen in de maatschappij. Bepaalde groepen zijn juist sterk geconcentreerd in de grote stad, terwijl andere vertrokken zijn naar de buurgemeenten. Een oplossing lijkt natuurlijk annexatie van de buurgemeenten, opdat weer alle groepen tot de bevolking van de grote stad gaan behoren. In plaats hiervan is echter gekozen, stelt Havermans cynisch, voor vorming van agglomeraties en intensieve samenwerking met de gemeenten. Dit leidde in 1989 tot een advies van de Commissie-Montijn om vier agglomeratie te vormen, namelijk Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. Het advies werd echter niet overgenomen in het regeringsbeleid.

Intussen is de vierde bestuurslaag

sluipenderwijs tot stand gekomen door de vorming van deelgemeenten in Amsterdam en Rotterdam. Juist vandaag (14 maart 1995, redactie) heeft het kabinet besloten vast te houden aan drie bestuurslagen, zodat de enige oplossing voor de discussie moet worden gezocht in de samenwerkingsregelingen op basis van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr). De ontwikkelingen in de Europese Unie, concurrentie tussen regio's in plaats van tussen gemeenten hebben geleid tot het regeringsbeleid van de zeven BON-regio's. De afkorting BON is afkomstig van de regeringsnota's Besturen Op Niveau 1, 2 en 3. Voorlopig worden in de plannen van het kabinet alleen Rotterdam, Amsterdam en Den Haag stadsprovincies.

In een stadsprovincie zijn er meerdere gelijkwaardige gemeenten naast elkaar, die als belangrijkste doelstelling de kleinschaligheid en laagdrempeligheid van taken hebben. De belangrijkste taken gaan alle naar het bestuur van de stadsprovincie. Op dit moment is de vorming van de Stadsprovincie Rotterdam daarvan het beste voorbeeld, maar er zijn echter andere oplossingen mogelijk.

Jansen

Afkomstig uit de Rotterdamse poli-

tiek is Jansen al langere tijd betrokken bij de specifieke discussie in Rotterdam. In de jaren tachtig werd al een poging richting regiovorming met het Openbaar Lichaam Rijnmond ondernomen. Deze ging in 1989 ter ziele. In antwoord hierop kwam de gemeente met een eigen initiatief om het regionale gat te vullen en te zoeken naar oplossingen voor de problemen van de grote stad. Dit resulteerde in het Overleg Orgaan Rijnmond (OOR), waaraan 18 gemeenten deelnamen. Sindsdien zijn regelmatig nota's verschenen die een beeld schetsten van de ontwikkelingen in het OOR en die ingingen op problemen en oplossingen waarover de betrokken gemeenten vervolgens moesten beslissen. De discussie startte met het vaststellen van de inhoudelijke problemen waarmee de regio werd geconfronteerd, waarna nota's verschenen over vormgeving, verhoudingen, bevoegdheden, enzovoort. Uiteindelijk is er op dit moment al weer enige tijd redelijke overeenstemming over wat er moet gebeuren om de grootstedelijke problemen aan te pakken. De vraag blijft dus nog: hoe?

De vorming van de stadsprovincie krijgt nu dus grote steun in de Tweede Kamer. Daarnaast is het draagvlak in de regio Rijnmond zelf ook zeer groot. Ten eerste komt dit door de haven. Deze is van enorm belang voor de regio, maar ook voor het gehele land (met een toegevoegde waarde van 3% van het Bruto Nationaal Produkt). Ten tweede is de binding emotioneel. Veel bewoners van de regio, of ze nu in Crooswijk, op 'Zuid', Overschie, Kralingen, Capelle of Hoek van Holland wonen, voelen zich ook Rotterdammer. Deze dubbele identiteit is zeker een succesfactor geweest.

Van Grunsven

De Stadspartij Rotterdam zit inmiddels één jaar in de gemeenteraad met twee personen. De partij werd vorig jaar opgericht als tegenstander van de regiovorming in Rotterdam. Van Grunsven wil benadrukken dat ze niet per sé tegen regiovorming is,

maar de manier waarop en de redenen waarom het in Rotterdam plaatsvindt zijn absoluut onvoldoende. De kleinere gemeenten zullen immers leiden tot getto-vorming, CD-burgemeesterschappen, gemeenten met alleen maar mensen die leven van een uitkering, competentiegeschillen tussen de gemeenten, enzovoort. En wat te denken van de kosten die dit alles met zich mee brengt. Deze gigantische kosten kunnen we wel beter gebruiken. Er komen nu immers in elke gemeente burgemeesters en wethouders (10 in plaats van nu 4), overal een gemeentehuis. Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat de reorganisatie in de 'dubbel-gemeente' Enschede-Hengelo 150 miljoen gaat kosten. Rotterdam krijgt 10 gemeenten, dus zullen de kosten ten minste 1,5 miljard gulden bedragen. Uit enquêtes blijkt volgens Van Grunsven dat de meerderheid van de Rotterdamse burger het hier niet mee eens is. Hier intervenueert Jansen met de opmerking dat er in de gemeenten al lang bestuurlijke apparaten bestaan en dat er natuurlijk ook een overschot zal ontstaan aan provinciale ambtenaren. Er kan dus eerder worden bezuinigd en efficiënter worden gewerkt, dan dat er kosten worden gemaakt, laat staan een absurd bedrag als 1,5 miljard!

Een laatste nadelig effect dat Van Grunsven aanhaalt is het NIMBY-gedrag, wat staat voor *Not In My Back Yard*. Als je de oplossing van problemen overlaat aan de laagste organen, dan zullen zij deze doorschuiven naar de andere gemeenten. Slechts een overkoepelend beleid van het niveau erboven kan dit probleem tegengaan. Jansen brengt hier tegenin dat dit natuurlijk gebeurd als je de Stadsprovincie Rotterdam hebt gevormd. In dat geval zal het regiobestuur het NIMBY-gedrag kunnen tegengaan door haar overkoepelende bevoegdheden.

Pessimisme

Jansen verwijt Van Grunsven een sterk pessimisme en weinig geloof in de burger zelf. Wat betreft het democratisch tekort stelt Jansen dat deze

er niet zal komen; de burger is immers zelf uitstekend in staat te bepalen wat wel en wat niet moet gebeuren. De vorming van kleinere gemeenten maakt het daarbij voor de burger makkelijker haar standpunt te uiten tegenover bestuurders. Daarnaast is het schrikbeeld van monoculturen in de gemeenten sterk overtrokken; de solidariteit wordt juist sterker, omdat één van de doelen van regiovorming nu eenmaal is de lasten en lusten te delen.

Andere oplossing

Havermans stelt dat tot nu toe de samenwerking op basis van de Wgr vrijwillig is. Wil je de problemen echt aanpakken, dan is een bovengemeentelijk niveau nodig. Dit zou de provincie kunnen zijn, maar deze heeft zich hieraan jarenlang onttrokken. Belangenbehartiging van de verschillende gemeenten is begrijpelijk, maar op een zeker moment ontstaat er een groter - regionaal - belang.

Een oplossing om problemen uit de trits van sociale zekerheid, werkgelegenheid en inkomensverdeling tegen te gaan is decentralisatie van de besturen. Op maat kunnen de problemen dan worden aangepakt. Voorwaarde is wel dat er tussen de betrokken gemeenten solidariteit bestaat over het dragen van de lasten hiervan. De grote stad alleen, dus zonder hulp van de buurgemeenten, redt dat niet! Den Haag heeft enige jaren geleden daarentegen gekozen voor een andere oplossing, namelijk deconcentratie van de verschillende betrokken diensten. In verschillende delen van de stad bestaan nu Stadskantoren waar men terecht kan met problemen uit de trits. Dit betekent enerzijds een ontlasting van het centrale gemeentehuis en anderzijds een betere aanpassing aan de verschillen die bestaan tussen de delen van de stad. Omdat er ook nog eens verschillen bestaan tussen de grote steden moet niet worden vergeten dat er dus meerdere oplossingen mogelijk zijn voor problemen die voor elke stad aan elkaar gelijk worden gesteld. Die gelijkstelling van problemen zou wel eens onterecht kunnen blijken. ■

Politiek als evenwichtskunst

Het boek telt 310 pagina's, kost f77,50 en is te bestellen bij iedere boekhandel onder vermelding van ISBN 9060927990. "Politiek als evenwichtskunst" van Hoogerwerf richt zich op de fundamentele vragen rondom de Nederlandse politiek.

Prof. dr A. Hoogerwerf

Emeritus hoogleraar beleidswetenschappen aan de Faculteit Bestuurskunde van de Universiteit Twente in Enschede. Van zijn hand verschenen vele wetenschappelijke publikaties, waaronder 'Vanaf de top gezien' en 'Het verval van de politiek'.

'Om de kans op ernstige maatschappelijke spanningen en conflicten te beperken zijn ingrijpende veranderingen in de huidige Nederlandse politiek nodig. Het eenzijdige marktdenken moet plaats maken voor een meer evenwichtige visie op de taken van de overheid, de markt en het particulier initiatief. De politieke democratisering moet met kracht ter hand worden genomen en de kwaliteit van de politieke leiding moet worden verbeterd. De maatschappelijke ongelijkheid moet worden verminderd en de vrijheid van de burgers moet worden vergroot. De afstand tussen politici en burgers moet van twee kanten worden overbrugd'. Aldus prof. dr A. Hoogerwerf.

Het boek richt zich op de fundamentele vragen rond de hedendaagse Nederlandse politiek. De hoofdstukken behandelen onder meer de dilemma's van overheid en markt; van democratie en leiding; van gelijkheid en vrijheid; van eenheid en verscheidenheid; van idealisme en realisme.

Een grondgedachte van het boek is dat moet worden gestreefd naar een evenwichtige aandacht voor de verschillende politieke waarden, zoals de gelijkheid, de vrijheid en de doelmatigheid, die bij een politiek dilemma zijn betrokken. Vanuit deze visie

wordt de Nederlandse politiek in dit boek op vele punten kritisch beoordeeld. Tot de belangrijkste actuele problemen die worden gesignaleerd, behoren de vervlechting van politiek en commercie, de stagnatie van de politiek democratisering, de toenemende maatschappelijke ongelijkheid en de groeiende vervreemding tussen politici en burgers.

Kritiek op het marktdenken

Traditioneel verwacht de sociaal-democratie veel heil van de overheid, evenzo het liberalisme van de markt, en zo ook de christen-democratie van het particulier initiatief. Hoogerwerf meent echter dat er geen reden is in het algemeen een voorkeur voor ofwel de overheid, de markt of het particulier initiatief uit te spreken. Elk van deze drie slaagt of faalt over de hele linie. Een specifieke maatschappelijke taak behoort te worden toebedeeld aan de instantie of combinatie van instanties die deze taak het best kan vervullen. Wat in dit geval 'het best' is, moet niet alleen worden beoordeeld aan de hand van de doelmatigheid in financiële zin, maar ook in het licht van waarden als de vrijheid, de gelijkheid en de solidariteit.

Vanuit deze benadering richt de kritiek zich in het boek onder meer op het 'marktdenken', dat sinds de jaren tachtig bij de grote politieke stromingen ook in Nederland opgang heeft gemaakt.

Centraal staat in het marktdenken het streven naar een kleinere rol van de overheid en een grotere rol van de markt in de samenleving. Bovendien wordt de politiek zelf min of meer als een markt opgevat. Daarbij past het spreken over de BV Nederland,

de bedrijfsmatig werkende en klantgerichte overheid, de ambtenaar als manager, de calculerende burger en het 'verkopen' van beleid, politici en partijen in de stijl van de reclame.

Een wetenschappelijke voedingsbodem van dit marktdenken over de politiek ligt in de economische keuzetheorie. In deze theorie wordt de politiek beschouwd als een markt waarop politici goederen en diensten aanbieden in ruil voor de steun van de kiezers. De mens zou in de politiek slechts het eigenbelang nastreven. De kiezers zouden vooral op hun portemonnee stemmen, de politici zouden vooral de eigen macht beogen en de ambtenaren zouden vooral hun carrière in het vizier hebben. Politieke partijen zouden beleid formuleren om verkiezingen te winnen in plaats van verkiezingen te winnen om een beleid te kunnen voeren. De veronderstellingen van de economische keuzetheorie blijken bij nader onderzoek echter veelal niet houdbaar te zijn.

Hoogerwerf vraagt aandacht voor de gevolgen die de eenzijdige economische koers heeft voor de politiek en de samenleving. Dat het welzijn van de burgers in de twintigste eeuw is toegenomen, was mede te danken aan het feit dat de verzorgingsstaat erin slaagde de markt in toom te houden. In onze tijd tracht de markt met politieke steun het verloren terrein op de staat te heroveren. Dit brengt het risico met zich mee dat het gezicht van de Nederlandse samenleving in de komende eeuw sommige harde trekken zal vertonen van de maatschappij in de vorige eeuw: een schrijnende ongelijkheid, scherpe maatschappelijke tegenstellingen en een beperkte democratie.